

Нова издања

Катихета Бранислав Илић ЗБОРНИК РАДОВА О ЗЛОЧИНИМА У БАЧКОЈ 1941 – 1944. ГОДИНЕ

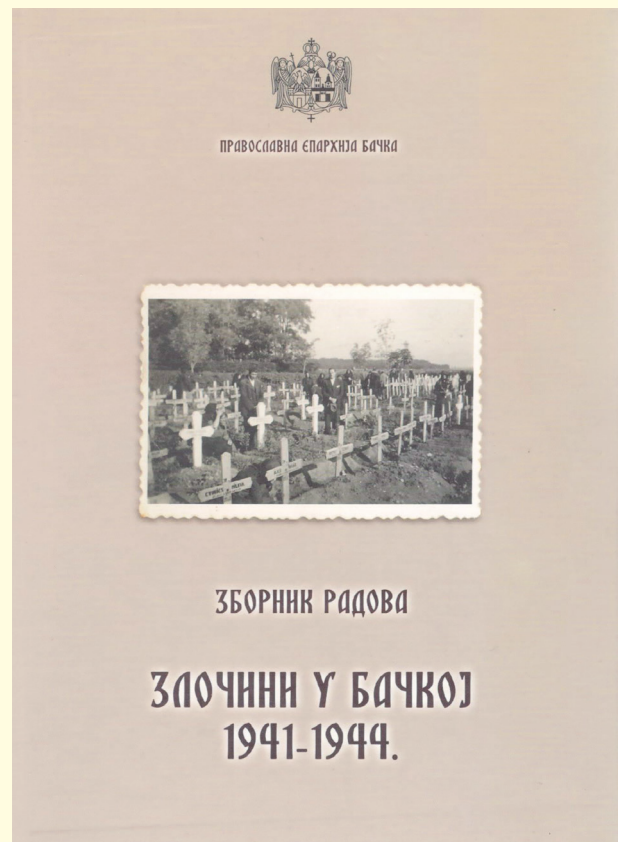
(Злочини у Бачкој 1941 – 1944. године,
уредници Слободан Бјелица и Предраг Вајагић,
Епархија бачка, Нови Сад 2024, 282 стр.)

Следујући потреби за неговањем културе сећања, са благословом Високопреосвећеног владике Иринеја, 30. септембра и 1. октобра 2023. године, у Историјском архиву Града Новог Сада и у дворани Светосавског дома у Чуругу, одржан је дводневни научни скуп на ком су своје реферате поднели признати делатници из области историје, теологије, права, историје, културе, уметности, архивистике и сродних научних дисциплина. Ново издање Епархије бачке, под називом *Злочини у Бачкој 1941 – 1944. године*, садржи радове учесника наведеног научног скупа, као и беседу протојереја-ставрофора Бранка Ђурчина, коју је произнео на почетку другог дана научног скупа, а која својим садржајем представља својеврсни увод у садржај књиге.

Књига је објављена у издању Епархије бачке (Црквене општине новосадске и Црквене општине чурушке), Центра за историјска истраживања Одсека за историју Филозофског факултета Универзитета у Новом Саду, као и Друштва наставника историје из Бачке Паланке.

Из садржаја зборника радова можемо видети да је циљ научног скупа био да се интердисциплинарно проуче злочини који су почињени на територији Бачке током Другог светског рата, са посебним освртом на страдање Српске Православне Цркве, чиме је дат допринос ширем и свеобухватнијем проучавању Погрома у Бачкој у периоду 1941 – 1944. године. Зборник садржи седамнаест радова, који се, по свом садржају и приступу, могу разврстати у неколико различитих целина.

Прва целина садржи радове у којима се говори о узроку почињених злочина и страдању Срба у Новом Саду и Бођанима, колонизованих добровољаца српске војске у Великом рату, као и о страдању Јевреја у Црвен-

ки. Друга група текстова доноси извештаје у вези са почињеним злочинима окупатора на простору данашње Војводине, као и о болној судбини једне јеврејске породице у Другом светском рату. Међу наведеним извештајима се налази и извештај који је Светом Архијерејском Синоду Српске Православне Цркве упутио тадашњи игуман Световаведењске обитељи у Бођанима, потоњи епископ осечкопољски и барањски Лукијан, који је, на основу манастирског летописа, упознао чланове Светог Архијерејског Синода са детаљима злочина у манастиру Бођанима на васкршње празнике 1941. године. У овом поглављу налазимо и податке о страдању Епархије бачке, односно о људским и материјалним губицама, и то на основу извештаја црквених

Нова издања

општина и парохија од 1941. до 1944. године. Уочавамо пажљиво подељене целине у којима су донета сведочанства о страдању цивилног становништва – од многобројних угледних личности из различитих сфера живота, до свештенства, које је, без икакве сумње, поднело највећу жртву, неодступно стојећи пред својим народом и у најтежим временима као што је био наведени период. Ову групу текстова посебно употпуњује тема правних аспеката у вези са почињеним ратним злочинима у Бачкој.

Рекли бисмо да централни део ове књиге представља трећа група радова у којима се говори о мучеништву за веру и исповедништву светог Иринеја, епископа бачког, и святих мученика бачких. Ово поглавље упознаје читаоце са етосом святих мученика, њиховим свештеним споменима и хеортолошким значајем. Посебну драгоценост овог дела књиге представљају извори на основу којих је свети Иринеј, епископ бачки, исповедник вере, разумео и тумачио мучеништво за веру, као и сведочанства из којих се јасно уочава свитељева спремност да пред повереним му клиром и верним народом као учитељ казује о мучеништву, притом бивајући и сâм спреман да мученички пострада, знајући да су мученици истински победоносци у Христу. Поред тога, у појединим радовима трећег дела књи-

ге запажамо истицање значаја литургијског поштовања святих мученика пострадалих на простору српских земаља.

Летописи представљају драгоцене историјске изворе. Садржај књиге садржи анализе летописа православних храмова Епархије бачке, са посебним нагласком на Саборном, Успенском и Алмашком храму у Новом Саду. Будући да су у сачуваним летописима наведених храмова описана масовна страдања и појединачна убиства, са навођењем детаљних описа извршења, местом извршења и личним подацима страдалника, ови летописи доносе релевантна сведочанства за подробније истраживање и приказивање праве слике Погрома у Бачкој, који се у научним радовима често поистовећује са геноцидом.

Ово ново издање у виду зборника указује на плодотворност повезаности црквених и научних установа на пољу истраживања, чији циљ је трасирање пута културе сећања. Области које су обухваћене у овом зборнику, као што су историја, историја Цркве, теологија, право, наука о књижевности, историја уметности, архивистика, музеологија, али и све друге сродне и блиске области и научне дисциплине, дају велики допринос свеобухватном проучавању Погрома у Бачкој у периоду 1941 – 1944. године, а самим тим и неговању културе сећања.

